E M A
N A J T

Životni ciklus obične hobotnice

Prevela
Dijana Radinović

Laguna

Naslov originala

Emma Knight
The Life Cycle of the Common Octopus

Copyright © 2025 by Emma Knight
By arrangement with Transatlantic Literary Agency Inc.
Translation copyright © 2026 za srpsko izdanje, LAGUNA

We acknowledge the support of the Canada Council for the Arts for this translation.

Prevod ove knjige pomogao je Kanadski savet za umetnost.

Mojoj babi Širli Margaret Dejnard, bivšoj Flad, rođenoj Gardiner

„Ako gledate iz ugla čudovišta, sve što ono radi ima smisla. Trik je da naučite da mislite kao čudovište.“

Saj Montgomeri, *Duša hobotnice*

Sad

Znam da postoje izuzeci – trudni mužjaci morskih konjica što nose mrest u trbušnim vrećicama i ostalo – ali uglavnom su ženke te koje nose budućnost. To ume da bude smrtonosno. U nekim delovima prirode mladunci jačaju tako što svoje majke žive jedu. Kod ljudi se na takva posla baš i ne gleda blagonaklono. Majke koje zaborave krekere, pa ih rođena deca požderu u kombiju prilično su retke. Mnogo su češće one koje polako izjedaju same sebe.

Dok gledam u tvoj mekani stomačić, uznemirava me pomisao da ćeš jednog dana izrasti u ženu. Spuštam te na beli prekrivač da te obrišem posle kupanja. Zavlačim ti prst u prevoj između brade i grudi da ti izmamim osmeh. Pratiš me svojim očima punim poverenja, tamnim kao Severno more, kao da mi unapred opraštaš što ću te izneveriti na sve moguće načine.

Glatka si i rumena, i pravim se da smo i dalje jedno. Ali još dok to mislim, znam da to nije istina. Ponovo sam sama u svom telu, a ti si sama u svom.

Spuštam te u krevetac. Promrmljaš nešto i okreneš se na bok, mazeći plišanu hobotnicu koju nam je ona poslala, odlazeći nekud kud nikad neću moći da te pratim. Gledam te kako ležiš troma od mleka i sna, i pomislim: *Nosimo i prošlost.*

Imam trideset jednu godinu. Odavde sad mnogo jasnije vidim svoju majku nego pre. Bake ne vidim, ali ih osećam. Izbore koje nisu imale. Njihova topla, osakaćena srca. Njihove vešte ruke, konačno mirne.

U svakoj od nas postoji neko tamno muljevito dno gde potonule lešine i stare ljušture hrane nov život. Iz dubine nezvano izbijaju bleskovi. Ono što sad izranja dok te čuvam dok spavaš jeste doba odlaska. Doba zrelosti, ili smo bar tad mislile da jeste. U stvarnosti smo bile nežne i nezaštićene, i bio nam je potreban svaki trik koji su instinkt i evolucija mogli da nam podare.

Dok se noći stapaju s danima što se vrte ukrug, vraćam se toj godini. Sećam se ko smo bile i šta smo mislile da znamo. Premećem sve to po glavi, odlučujući šta ću pustiti da potone, a šta ću sačuvati za budućnost, koju prosto ne smem ni da zamislim jer će biti tvoja.

Studentski dom Polok hols
Edinburški univerzitet
13. septembar 2006.

Dragi lorde Lenokse,

Moja želja da stupim u kontakt s vama nadjačala je moju kanadsku poslušnost, pa vam pišem putem vašeg književnog agenta, uprkos savetima obe asistentkinje iz vaše izdavačke kuće da to ne činim. Uveravam vas da ovo nije pismo lude obožavateljke.

Verujem da ste išli u školu sa mojim ocem Edvardom (Tedom) Vintersom. Kao što možda znate, on nije naročito rečit sagovornik, ali sam tokom godina uspela da sakupim dovoljno tragova, i svi vode do vas.

Nedavno sam se doselila u Edinburg na studije i pitala sam se postoji li mogućnost da se upoznamo. Mogu da doputujem bilo gde; ovo je od ključne važnosti za moje obrazovanje.

Izvinjavam se što vas uznemiravam i unapred vam zahvaljujem,

Penelopi Eliot Vinters

P. S. Iako nisam luda, jesam obožavateljka – i potpuno sam fascinirana Pakvinovom sposobnošću da reši ubistvo i posle tri pića!!

Talmorak
23. septembar

Draga Penelopi,

Veoma me je obradovalo tvoje pismo – drago mi je što si uspela da prođeš stražu. Lepa me sećanja vežu za tvog oca. Nadam se da je dobro. Dođi na istok. Moram da ti pokažem vidike i ruševine Mernsa, mada možda ne sve odjednom. Sledeće subote? Vozom ćeš stići do Stounhejvena. Javi vreme dolaska, pa ćemo poslati finog čoveka s finim brkovima po imenu Hektor (mislim na čoveka, naravno).

Tvoj
Eliot Lenoks

P. S. Prva dva se nikad ne računaju.

JESEN

Prvo poglavlje

Da zaustavite nekoliko studenata dok bunovni i čupavi izlaze iz svojih soba u Polok holsu – neobjašnjivo zaudarajući na konje ili pak na zagoreli sir, što se već da objasniti – saznali biste da se malo ko raduje doručku u Centru „Džon Mekintajer". Ali Pen, koja je ujutru uvek bila mrtva gladna, jeste.

Bio je utorak, treći u semestru. Pen je u pet do osam stigla do zeleno-braon zgrade u središtu studentskog kompleksa. Hladan, vlažan vazduh zavlačio joj se u okovratnik kabanice. Svratila je do prodavnice po novine. U poslednjem trenutku, dok joj je srce negodovalo, zatražila je i paklicu od deset cigareta i kutiju šibica. Čovek za kasom nije je čak ni pogledao. Ponovo je stajala pod tremom, savijajući novine na vetru da pročita naslove i razmišljajući o pismu koje je upravo pročitala kad je stigla Džo, a odmah za njom i Alis.

Njene drugarice su se izdvajale. Džo Skarlet Mur zato što je izgledala tako zdravo i čedno, sa svetlom kosom spletenom u pletenicu preko čela, da se činilo nemoguće da pripada ovom veku internet pornografije i okeana punih smeća, a Alis Dajmond zato što se izdvajala svuda.

– Dobro jutro, Smrdljivice – rekla je Džo i coknula je u obraze.

Alis, koja još nije uspela da se oslobodi svojih nacionalnih refleksa, sagla se da zagrli Pen. Kao što im je postao običaj otkad je Džo „otkrila“ Alis na podijumu Opal laundža (ili je možda bilo obrnuto?) tokom petodnevnog poigravanja s mononukleozom poznatog kao brucoška nedelja, njih tri su zajedno ušle na doručak.

Kad su stigle u Edinburg, Pen i Alis su već više od deset godina bile jedna drugoj sastavni deo života. Tokom srednje škole često su provodile popodneva izvaljene na Peninom belom jorganu nogu podignutih na zid, u pozi za koju je Alis tvrdila da pomaže dubokom promišljanju, dok su im bosa stopala doticala polaroide i otcepljene ulaznice zakačene na Peninoj tabli, i čekale da im život konačno počne.

Iako su imale mnogo toga zajedničkog – obe su odrasle u bogatom kraju Toronta sa ulicama s drvoredima, uz roditelje koji su ih voleli i koji su verovali da uspešno kriju koliko su nesrećni – Pen i Alis su se u mnogo čemu i razlikovale, što ih je neprekidno fasciniralo. Alis je rano izrasla u visoku, upečatljivu devojku sa izgledom i borbenošću lavice, dok je Pen, koja je kasnije sazrela, obično bila najmanja i najbrža u razredu, sa očima što svetle u mraku i plaha kao crna kućna mačka.

Obe su iz knjiga naučile mnogo toga o onome o čemu su njihovi roditelji radije ćutali, ali dok je Alis gutala knjige o ambicioznim junacima koji uporno slede svoju sudbinu ili sa detaljnim opisima seksa – i te delove podvlačila za buduću upotrebu – Pen se negde oko četrnaestog rođendana posvetila tome da pročita celu zbirku tankih, gusto štampanih romana iz devetnaestog veka koje je posedovala njena majka. U tim godinama njihove istine dopirale su do nje kao miris roštilja koji komšija sprema za večeru što dolebdi preko ograde. Sama u svojoj sobi, prelazila je pogledom preko površine rečenica pokušavajući da ubedi sebe da velika ljubav što ti promeni

život, tako često opisivana u njima, sigurno negde postoji i u stvarnom svetu.

Pen je kasnije saznala da su mnoge od njenih omiljenih knjiga napisale žene kojima je bračna sreća iz ovog ili onog razloga zauvek ostala nedostižna. Sa olakšanjem koje često prati smrt nade zaključila je da su te priče čista fantazija i da se u stvarnom životu jedino bračna nesloga može uzeti kao činjenica.

A Pen je pridavala veliki značaj činjenicama. Rano je naučila da ne veruje ni protestantizmu porodice Vinters, zasnovanom na Paskalovoj opkladi, ni tragovima katolicizma koji su se poput tamjana zalepili za njenu majku. U odsustvu religije, činjenice su joj pružale utehu.

Alis je bila jedina osoba kojoj je Pen bez zadrške iznosila svoje brojne teorije i otkrića bez straha da će joj se podsmevati ili joj pak skroz poverovati. Posle jedanaest godina druženja obe su već umele da naslute šta ona druga misli. To im je obema bilo istovremeno i divno i zastrašujuće, isto kao i to što su obe, i to nezavisno jedna od druge, odlučile da studiraju u Škotskoj. Pomisao da će zajedno biti na novom kontinentu ulivala im je sigurnost, no obe su bile svesne da će ih, budu li se previše oslanjale na jedna drugu, to sprečiti da postanu samostalne, za čime su obe tako bolno čeznule. Stoga su se nekoliko meseci pre početka prvog semestra jedna drugoj uvijeno ali svečano zarekle da u Edinburgu neće stajati jedna drugoj na putu.

Na pultu osvetljenom jarkim neonkama u ponudi su bili kajgana previše vazdušasta da bi bila stvarna, pečeni pasulj iza kog je ostajao blag ukus pepela, mekane trouglaste kriške hleba od krompira i nešto tamno što je podsećalo na kobasice. Izbegavajući gužvu i pokisle laktove, Pen je sipala vruću ovsenu kašu u jednu činiju, a drugu do vrha napunila slatkim žitaricama. Dame koje su pazile da niko ne pretera klimnule su glavom na njen poslužavnik, pa je otišla da sipa sebi kafu dok joj se Alis i Džo ne pridruže.

U ovo doba bilo je lako naći sto usred dešavanja. Džoin brat blizanac prvi im se pridružio. Fergus Skarlet Mur bio je visok i gotovo komično kraljevskog držanja, sa uredno začešljanom plavom kosom i pažljivo navučenim melanholičnim izrazom koji je Pen podsećao na fotografije F. Skota Ficdžeralda. Kad je mislio da ga niko ne gleda, Pen se činilo da u njegovim natuštenim sivim očima vidi nešto duboko ljudsko što je bilo u suprotnosti sa mnogim njegovim izjavama. Zbog toga joj je, kao i zbog neobičnog smisla za humor, Fergus bio drag više nego što je to želela.

– Kako smo jutros? – upitao je spuštajući se na stolicu pored njene. Videla je tanan sloj kiše na njegovom kraljevskoplavom džemperu. Fergus je pripadao onoj podvrsti engleskih momaka koji kao da nikad ne nose kaput. – Pitam se šta trockisti danas imaju da kažu u svoju odbranu – rekao je otvarajući njene novine.

Sledeći je stigao Hjugo Holovej, krijući tanjir kobasica ispod poslužavnika. Pre nego što je upoznala Hjuga, Pen je potajno gajila naklonost prema njemu. Ne zbog fizičke privlačnosti – Hjugo je bio zdepast, rumenih obraza i piskavog smeha – nego zato što je izgledao kao čovek od četrdeset godina. U glavi je smislila čitavu priču o usamljenoj borbi i hrabrosti da počne iznova, sve dok joj Džo nije objasnila da je on Fergusov cimer iz internata – stvarne starosti devetnaest godina – treći sin u porodici strastvenih ljubitelja jedrenja sa kućama po raznim poreskim rajevima, i sasvim solidnog karaktera, ako nemaš prevelika očekivanja.

– Znate šta sam shvatio? – rekao je Fergus spuštajući novine.

– Šta? – upitala je Pen kad se niko drugi nije javio. Diskretno je iz žitarica povadila ušećereno suvo grožđe i odložila ga na salvetu u uglu poslužavnika. Fergus je bacio pogled na gomilicu, pa pogledao u nju.

– Moram da se sprijateljim s nekim ko studira medicinu – kazao je.

– Moraš? – odvratio je Čarli, koji je upravo seo. – Zašto?

Čarli Votson je živeo sprat iznad Alis u Berd hausu i pridružio joj se u obilasku pabova tokom brucoške nedelje. Alis je odmah osetila živu privlačnost među njima, ali je kasnije primetila da svi sa kojima Čarli razgovara odlaze teturajući se, ošamućeni i zajapureni od njegove pažnje. Sledećeg jutra seo je za njihov sto kao da su on i Alis stari prijatelji, a tri nedelje kasnije manje-više su to i bili.

Čarli je imao lice pravilnih crta koje je zračilo toplinom kad bi nekog slušao, i oči koje su se smejale ispod gustih trepavica. Oblačio se urednije od prosečnog studenta, osim prljavih platnenih patika umrljanih farbom. Bilo je teško navesti ga da priča o sebi, ali Alis je uspela da sazna da je iz Damfriza, da po imenu zna svakog izbacivača iz svakog noćnog kluba i da studira istoriju umetnosti sa ciljem da jednog dana otvori sopstvenu galeriju.

– Svi moramo – rekao je Fergus ozbiljnije. – I to uskoro. Rubens i epistemologija lepo zvuče na večeri, al' nikad ne znaš da l' ćeš skršiti nogu i ostati kljakav.

– Jesi li skršio nogu? – upitala ga je Džo.

– Nisam, hvala što brineš – odvratio je Fergus. – Samo verujem da čovek treba da bude spreman.

– Možda bi trebalo da pređeš na medicinu. Tako možeš sam sebi da praviš obloge kad dođe taj dan – predložila je Alis, sipajući kesicu zaslađivača u šolju.

– Dobar ti je rezon, snežna jenkijevko – rekao je Fergus. – Ali gadim se iznutrica.

Uzeo je zrno suvog grožđa sa Peninog poslužavnika, proučio ga i bacio prema riđoj devojci za susednim stolom. Ostavilo je beo trag šećera na njenom tamnom džemperu, tik ispod konjskog repa. Fergus je delovao zadovoljno, pa bacio još jedno. Devojka se nije ni okrenula.

Hjugo, koji je već smazao sve iz prvog tanjira, ponovo se uključio.

– Ja studiram biologiju, ako si zaboravio – rekao je onim svojim glasom punim entuzijazma. – Možda ću posle preći na medicinu. Rado bih vežbao operacije na tebi, Ferg.

Zavrnuo je rukave košulje otkrivši preplanule podlaktice obrasle gustim maljama. Pen je teško mogla da zamisli njegove mesnate prste kako barataju hirurškim instrumentima.

– Neću zaboraviti tvoju dobrotu – rekao je Fergus.

– A šta ćete vas tri posle faksa? – veselo je upitao Hjugo nabadajući kobasicu. – Preseliti se u London i zatrudneti?

– Da – rekla je Alis. – To je okvirni plan. Pod uslovom da nađemo nekog da nas sve napumpa. – Odmerila je Hjuga dok je žvakao. – Nekog finog plodnog doktora, možda.

– Jebi se, Hjugo – rekla je Džo, koja je bila direktnija. Imala je starinski naglasak kao i njen brat, ali dok ga je on namerno naglašavao, ona je svoj pokušavala da sakrije. Glas joj je bio prijatno promukao, a psovala je često i sa uživanjem. – Alis će osvojiti Vest End. Postaće užasno slavna i okružiće se pratećim plesačima koji će je hraniti tostom sa sirom umočenim u kečap. A Smrdljivica će se uspeti do vrha nekog uglednog informativnog časopisa, pa će zapošljavati bezveznjake poput tebe i Ferga samo da joj donosite kafu kako bi mogla seksualno da vas uznemirava na radnom mestu. A ja ću biti raskalašna javna intelektualka koja svoje studentkinje dovodi do ludila od želje, kao Abelar, samo što će me biti teže kastrirati.

Hjugo se zakikotao. Možda nije imao pojma ko je Abelar, ali od pomisli na Džo koja izluđuje studentkinje zavrtelo mu se u glavi.

Fergus se okrenuo ka Pen i zamišljeno klimnuo glavom. Uzeo je još jedno zrno suvog grožđa i nanišanio. Ovog puta pogodio je devojku u potiljak. Ona se naglo okrenula zamahnuvši repom.

– Ferguse – rekla je tužnjikavim glasom tapšući se po glavi – zašto nas gađaš grožđem?

– Suvim grožđem – rekao je tonom koji je sugerisao da to sve objašnjava.

– Molim?

– Ovo je instalacija, Flos. „Zaprašivanje vojvotkinje." Žitarice na… – ispružio je ruku da pogladi njen džemper – moheru.

Flosi ga je ljupko prostrelila pogledom, koristeći punu snagu svojih bledoplavih očiju i srcastog lica, pa se vratila doručku.

– Dobro, odoh ja. – Čarli je ustao. – Hoće neko prevoz?

Čarli i Hjugo su bili među retkim studentima koji su imali kola, i obojica su velikodušno nudila vožnju.

– Hvala, Čarli, mi ćemo peške – rekla je Džo. – Kanađanke i ja volimo da započnemo dan okrepljujućom fizičkom aktivnošću. Ali povezi mog brata, hoćeš? On je osetljiv.

Na izlasku je Pen videla kako Fergus zastaje iza Flosi. Bacio je poslednje zrno suvog grožđa na njena leđa sa sasvim male udaljenosti, gledao kako pada na pod, a onda pažljivo rukavom obrisao trag šećera sa njenog džempera.

Drugo poglavlje

Džordžov skver je bio akademsko jezgro univerziteta sa vrtovima u središtu, čiji su mokri travnjaci veći deo školske godine bili pusti, osim onih nedelja pred prolećne ispite kad si lako mogao da izgoriš na suncu dok smotaš cigaretu. Nalazio se na dvadeset minuta hoda od Polok holsa, između Starog grada na severu i parka Medouz na jugu. U polovini džordžijanskih kuća u nizu koje su okruživale trg bili su smešteni profesorski kabineti i sale za vežbe najmanje profitabilnih univerzitetskih odseka, sa grejanjem koje je radilo kako mu se prohte. Ostatak je srušen šezdesetih godina kako bi se napravilo mesta za više i glomaznije zgrade poput Centralne biblioteke i Kule Dejvida Hjuma.

Uputile su se u Halu na Džordžovom skveru, a kad su stigle, amfiteatar je bio gotovo pun. Pen je ugledala tri mesta u poslednjem redu, pa su se provukle između kolena u farmerkama da ih zauzmu. Skinula je kaput i otvorila svesku, pa pogledala oko sebe svoje kolege sa godine. Zamislila je među njima oca i Lenoksa. Devetnaestogodišnjake što pršte od hormona. Ta slika ju je uvek ispunjavala posebnim užasom. Onim što joj nije dao da skrene pogled kad bi kraj puta ugledala beživotnu gomilicu, što bi je terao da se zagleda u krvavo slepljeno krzno

ili perje, da potvrdi sebi kako je to nekad zaista bilo živo biće. „Samo spava“, rekao joj je otac onog dana kad ga je povukla ka pregaženom rakunu u njihovoj ulici. Tad je prvi put sa sigurnošću znala da je laže.

Pen je u četvrtom razredu saznala da njen otac krije tajnu koja ga truje. Gospodin Kvin, nepredvidivi džin koji je ručak donosio u ispranoj kutiji od sladoleda, tog jutra im je naglas čitao dok su vežbali pisana slova. Pen ga je slušala uživajući u viticama svog imena, petljama nalik toboganu smrti.

Alis je bila pognuta nad klupom, sasvim usredsređena. Odustala je od pisanja i umesto toga crtkala. Devojka retke kose i ravnih grudi u širokim farmerkama stajala je namrštena ispod reči PRE, dok se pored nje zadovoljno smeškala verzija POSLE, sa bujnim grudima, u smokingu, kratkim pantalonama i čizmama do kolena.

Pen je osetila nešto vlažno na vratu i trgnula se. Konor Minou zurio je u redove njenih istovetnih potpisa.

– Srednje ime ti je Eliot? – prošaputao je. U dahu mu se osećao miris keksa.

Konor Minou ju je nedavno zaprosio stojeći na klupi u fiskulturnoj sali za vreme odmora. Rekla mu je da mora da razmisli.

Pen se okrenula.

– Pa?

– Je l’ ti to mamino prezime ili nešto tako? – upitao ju je.

– Nije.

– Pa to je muško ime. Ružno je za devojčicu.

Alis se munjevito okrenula na stolici i pogledala Konora kao da će ga odalamiti posred lica. Što ne bi bilo prvi put.

– Začepi gubicu, Minou – kazala je.

Gospodin Kvin se sad nadvio nad njima natuštenih čupavih obrva nalik gusenicama.

– Ustaj! Sedi! – dreknuo je.

Konor i Alis, navikli na tu vrstu kazne, skočili su na noge, pa opet seli. Pen, koja nikada pre nije dala učitelju povoda ni

glas da povisi na nju, na trenutak nije mogla da natera noge da je poslušaju.

– Čuješ li ti šta ti kažem? U ćošak! – zagrmeo je gospodin Kvin tik uz Penino lice, toliko glasno da joj je bubna opna zavibrirala.

Pen je stajala uza zid prava kao limeni vojnik. Zarila je nokte u mekano meso dlanova. Alis se okrenula ka njoj, raširivši oči od saosećajnog besa, i nemo izgovorila reč „kreten".

Jeste čudno, pomislila je Pen. U njihovoj porodici niko se nije zvao Eliot. Deda s očeve strane zvao se Edvard, kao i njen tata. Poočim njene majke, koji je umro pre nego što se Pen rodila, zvao se Gregori. Koliko je ona znala, Eliota nije bilo. Kad je zazvonilo, sačekala je da sva deca napuste učionicu, pa da i sama izađe. I Alis je ostala. Sagla se i provukla ruku ispod Penine, nateravši je da opusti pesnice, pa su zajedno izašle u dvorište.

Posle večere, dok je njen otac sedeo za kuhinjskim stolom sa čašom vina ispred sebe, Pen je došla i sela mu na krilo. Suvonjav ali čvrste građe i sa bakarnom kosom koja se već proredila, podsećao je Pen na isluženog pomorskog kapetana.

– Zašto imam muško ime? – upitala ga je trljajući obraz o njegov i udišući njegov miris kao da miriše hrpu toplog papira tek izašlog iz štampača.

– Penelopi nije muško ime – rekao je onim razigranim glasom kojim joj se tada obraćao. – Penelopa je bila ćerka spartanskog kralja Ikarija. Nije želeo da mu se ćerka uda jer nije hteo da je izgubi. Ali onda je Odisej, junak Homerovog epa, pobedio njenog jadnog starog oca u trci i on nije imao izbora nego da je pusti.

– Mislim na srednje ime – nije popuštala.

– Penelopi Eliot zvuči tako melodično – rekao je odsutno joj milujući kosu.

– Tata, ko je bio Eliot?

Gornje dugme na košulji bilo mu je zakopčano. Gledala je u njegovu Adamovu jabučicu zarobljenu pod njim.

– Pa, postoji T. S. Eliot. I Džordž Eliot, mada se ona zapravo zvala Meri En.

– Tata.

Dugo je gledao u čašu crnog vina.

– Eliot mi je bio blizak prijatelj – rekao je naposletku. – Išli smo zajedno u školu. Sad je pisac. Živi u Škotskoj.

Reči su mu prelazile preko usana tiho kao da govori sam sebi. Onda ju je podigao s krila i spustio je u čarapama na pod, pa uzeo čašu i otišao gore u radnu sobu.

Pen je u tim njegovim rečima naslutila odgovor na neko suštinsko pitanje koje još nije umela da postavi. Kasnije ih je ponavljala u sebi dok je tonula u san, okružena celom menažerijom plišanih životinja, sve dok nisu postale kao nekakva bajalica. Mora da je mislio da je previše mala da bi upamtila. Ali deca pamte sve. Odrasli su ti koji zaboravljaju.

U amfiteatru je bilo zagušljivo. Levo od Alis sedela je Pen i kao u transu beležila svaku reč kao sudski stenograf. Desno od nje, Džo je poluskloplјenih očiju gledala u podijum. Alis je prekrstila ruke preko stomaka i uspela da svuče džemper a da nijednu od njih ne udari laktom u lice. Majica joj se podigla zajedno s njim, nakratko otkrivši tirkizni brusthalter pred stotinak studenata, ali Alis nije marila. Bila je glumica; navikla je da je gledaju.

Odvojila je pamuk od džempera punog statičkog elektriciteta i spustila majicu. Zatim je provukla prste kroz svoju gustu kosu, uvila je u punđu i izdahnula.

– Bolje? – upitala ju je Pen. Pen je stalno bilo hladno i volela je da zadirkuje Alis zbog običaja da počne da se svlači čim negde stigne.

– Mnogo bolje.

Alis je otvorila svoju iskrivljenu spiralnu svesku na praznoj stranici i usmerila pažnju na čoveka koji je govorio pred salom.

To nije bio profesor od prošle nedelje, neki Piter. Današnji predavač bio je mlađi, od četrdesetak godina, sa tamnom talasastom kosom, orlovskim nosom i ozbiljnim očima duboko usađenim u bledo lice. Nosio je odelo koje mu je odlično pristajalo. Obema se rukama uhvatio za govornicu kao da se pridržava i govorio o nemačkom filozofu Imanuelu Kantu. Izgovarao je njegovo ime kao „Kent", razvlačeći usne. Kant je, govorio je, pokušao da rastavi – baš tom rečju se poslužio: „rastavi" – moral od religije. Hteo je da dokaže kako je moral konstanta utemeljujući ga u logici jer je logika nepobitna. Kant je hteo da i moral učini nepobitnim.

– Prema Kantu – rekao je – „dobro" je sinonim za volju da se čini dobro.

Alis je pogledala u Pen da vidi kako reaguje. Pen je odmalena bila zaokupljena voljom da čini dobro. Neprestano je tražila razlog da se oseća krivo. Ali tamnosmeđa kosa do brade ispala joj je iza uva i zaklonila joj lice. Alis ju je blago munula laktom u rebra.

– Šta je? – Pen je podigla pogled sa beležaka i upiljila se u Alis svojim intenzivnim zelenim očima.

Alis je raširila oči i pokazala ka podijumu.

– Ko je to?

– Džulijan Saks – tiho je kazala Pen. – Naš asistent.

Pen je okrenula poslednju stranu sveske i izvukla raspored iz džepa. Alis, koja je propustila prošlonedeljne vežbe, klimnula je glavom.

– O čemu vas dve brbljate? – upitala je Džo naginjući se preko Alis.

– Alis je otkrila skriveno interesovanje za nemački idealizam – kazala je Pen.

– Aha – rekla je Džo. – Pitale smo se koliko će ti trebati da zavoliš sporedni predmet.

Na kraju vežbi Alis je gledala kako Džulijan Saks presavija beleške napola i spušta ih u aktovku. Pen i Džo stajale su u

prolazu i čekale je. Alis je zastala pred obrtnim vratima hale da obuče svoje slojeve odeće, terajući reku studenata koji su pokuljali napolje da je zaobilaze pre nego što se raspršе po Džordžovom skveru.

Sa južne strane trga Fergus je krupnim koracima išao prema njima.

– Pero je moćnije od mača!* – doviknuo je teatralno, gotovo šekspirovski naglašavajući svaku reč tako da nadjača vetar.

Nekoliko ljudi se okrenulo. Delovao je veoma zadovoljan sobom.

– Svakako moćnije od tvog – uzvratila je Pen nehajno, ali dovoljno glasno da se jasno čuje.

Neko joj je u prolazu sa odobravanjem zviznuo. Alis se nasmešila. Kad bi Pen, onako uglađena, pokazala svoju drsku stranu, to je bilo mnogo efektnije.

Fergus se svečano naklonio priznajući poraz.

Alis se odvojila od grupe i pošla stepenicama do biblioteke. Razmišljala je o trećoj šoljici kafe iako je znala da će joj od nje srce lupati.

– Zdravo – začuo se glas iza nje.

Nije morala da se okrene da bi znala kome pripada. Osetila je stezanje u grudima.

– Ćao – kazala je.

– Ćao – ponovio je.

Oboje su zastali kraj ulaza.

– Pitao sam se hoću li konačno upoznati neuhvatljivu Alis Dajmond.

Alis je sklonila pramen kose koji joj se zalepio za usnu.

– Otkud znate kako se zovem?

– Video sam te kad si došla s drugaricama. Prošle nedelje su te opravdale što si izostala s nastave. Rekle su da ideš na audiciju za predstavu.

---

* Neprevodiva igra reči. Pero je na engleskom *pen*. (Prim. prev.)

Izgovorio je to kao da je reč o nečemu neobičnom. Kao da se prijavila za cirkus.

– Jesam.

– Jesi li dobila ulogu?

– Jesam.

– Znači vidimo se po podne?

Klimnula je glavom. On se ponovo nasmešio, a oko očiju su mu se pojavile sitne bore.

– Koja je predstava, ako smem da pitam?

– *Arkadija*. Igram Tomazinu.

– *Et in Arcadia ego* – rekao je Džulijan. Pridržao joj je vrata. – Eto me čak i u Arkadiji – dodao je tiše dok je prolazila ispod njegove ruke.

Alis je zaboravila da je htela kafu. Preturala je po torbi dok nije našla studentsku karticu i gotovo utrčala u biblioteku. Mekavoj. Tako se zvao prošlonedeljni predavač. Gde je sad Piter Mekavoj kad joj je najpotrebniji?

Treće poglavlje

– Da ste samo čuli našu Alis – rekla je Džo ostalima te večeri u *Kregsu*. Sedeli su zbijeni na sredini dugačkog piknik-stola u bašti paba. – Pomislili biste da iz nje progovara sam Bernard Vilijems.

Stisnuta između Čarlija i Fergusa, Pen se osećala prijatno skriveno. Još nije uspela da ostane nasamo s Alis i ispriča joj za pismo Eliota Lenoksa, a samo je o tome razmišljala.

– Ne rugaj mi se – rekla je Alis. – Ne možemo svi da budemo intelektualci kao ti i Pen.

– Ozbiljna sam – rekla je Džo. – Tvoje dramatično prepričavanje misaonog eksperimenta s nesrećnim turistom Džimom bilo je savršeno.

Alis je znala da je njen nastup na popodnevnim vežbama bio sasvim pristojan. Uživala je što je imala Džulijana za publiku.

– Dobro – odvratila je Alis.

– Skroz dobro – rekla je Džo.

– Dosta priče o poslu – rekao je Fergus lupkajući prstima po lepljivom stolu. – Ko dolazi u Batons ovog vikenda? Mama je rekla da bi trebalo da nas bude šestoro, a posebno je tražila da Džozefina dovede svoje Kanađanke. Možda je podsećate

na našu slavnu imperijalnu prošlost – ne vidim što biste joj se inače toliko svidele.

Batons je bilo porodično imanje Džo i Fergusa u Pograničju, gde su svi proveli prethodni vikend šetajući kroz travu zelenu kao da je poprskana bojom, slušali Fergusovo predavanje o ekološkoj nužnosti odstreljivanja jelena, a zatim se grejali kraj vatre uz krigle vrućeg porta. Za Pen i Alis to je bio prvi susret sa škotskim selom i obe su bile potpuno očarane.

– Polaskana sam – rekla je Alis. – Računajte na mene.

– I na mene – rekao je Hjugo.

– Odlično, vozač – na to će Fergus.

– Dva – rekao je Čarli. – Barem u odlasku. U nedelju idem kući.

Fergus je pogledao u Pen izvivši obrve.

– Hvala, Ferguse. Volela bih, ali ne mogu ovog vikenda – kazala je.

– Šta? – Nadurio se. – Nisi ovde ni mesec dana. Ko te, kog Merlina, već vuče kući?

Pen je krajičkom oka pogledala Alis, koja je bila i iznenađena njenim odgovorom i zabavljena Fergusovom uvređenošću.

– Prokleta kolonijalko! Nemoj sad da mi se femkaš. Ko je to? – pitao je Fergus.

Pen je pocrvenela. – Eliot Lenoks – kazala je.

– *Lord* Lenoks? Pisac? – upitao je Čarli impresionirano.

– Bokte – na to će Hjugo.

– Misliš brat Margo Lenoks? – upitala je Džo pogledajući čas u Alis, čas u Pen.

Prezime Lenoks, već staro i čuveno, svoj današnji ugled nije dugovalo samo lordu Eliotu Lenoksu – autoru bestseler serijala krimi-romana čiji je ofucani junak, inspektor Robert Pakvin, bio omiljen širom sveta – već i njegovoj mlađoj sestri Margo. Margo Lenoks je bila modna kreatorka koja je, po Alisinim rečima, napravila zaokret u ženskoj modi – od oblačenja za „muški pogled" ka oblačenju za sebe i druge žene. Svoj modni brend osnovala je sa dvadeset tri godine, predstavila ga najpre u

Londonu, a zatim u Parizu, gde je otvorila atelje u dvadesetom arondismanu, a bila je poznata po tome što je svakom od svojih zaposlenika osiguravala minimalnu platu, deonice kompanije i besplatno čuvanje dece u okviru firme. Njena odeća bila je izuzetno elegantna, izuzetno skupa, a nosile su je i neke od Alisinih omiljenih glumica (Margo je lično dizajnirala odeću brojnim glumicama). Alis, koja je modne časopise čitala još od četvrtog razreda, obožavala ju je.

– Zašto? – pobunio se Fergus, i dalje naduren. – Kakve veze Lenoksovi imaju s tobom?

– On je stari prijatelj mog oca – kazala je Pen. – Ali više ne razgovaraju – brzo je dodala.

Fergus je ispio pivo i spustio praznu kriglu na sto.

– Onda ću pitati Flosi. Osim ako nema sastanak sa Arturom Konanom Dojlom. – Ustao je. – Još jednu turu?

– Mislim da se mom bratu sviđa Penelopi – objavila je Džo čim je otišao.

– Šta te navodi na tu pomisao? – upitao je Hjugo tobož ozbiljan.

– Pa, doktore, ima nešto u njegovom držanju…

– Ućutite oboje – kazala je Pen. I dalje ju je bilo sramota što je tako pomenula Lenoksovo ime.

– Samo ne voli kad ga odbiju – rekla je Džo tapšući Pen po ruci. – To mu se retko dešava.

– Idem da pomognem Fergu da donese piće – rekao je Čarli ustajući.

Već prvih nedelja semestra između Čarlija i Fergusa razvilo se neočekivano prijateljstvo. Ili je barem bilo neočekivano kanadskim Guliverkama, koje su primetile izvesnu hladnoću između studenata poput Čarlija, koji su jasno izgovarali glas R, a ponekad ga i kotrljali, i onih poput Fergusa, koji su ignorisali postojeća R, ubacivali nova tamo gde ih nema i razvlačili samoglasnike kao da zevaju. Činilo se, međutim, da Čarli svakog procenjuje prema onome kakav je kao osoba. A Fergus, kako

je Džo pokušala da objasni Pen i Alis, nije ni približno takav snob kakvim se predstavlja. „Dobro, lažem, užasan je snob“, odmah se ispravila. „Ali ne kad su u pitanju stvari do kojih mu je, kako tvrdi, stalo. Uglavnom ima dobar ukus za ljude. Recimo, sam sebi je odvratan.“

– Donesi čips! – doviknula je Alis Čarliju dok se udaljavao. – Mislim, grickalice.*

Čarli se okrenuo. – Tajlandska piletina s čilijem ili koktel od škampa?

– Fuj. I jedno i drugo – rekla je Alis. – Fergus može da se ruga Kanadi kol'ko hoće, ali bar naš čips ima civilizovane ukuse. Kao kečap.

– Znam, anđele – rekla je Džo.

Za stolom je nakratko zavladala tišina. Alis je sa iščekivanjem pogledala u Pen.

– Odgovorio mi je – rekla joj je, ne krijući uzbuđenje. – Nikad ga nisam upoznala – dodala je zarad Džo i Hjuga. – On i moj tata su ovde zajedno studirali sedamdesetih.

– Gde živi? – upitala je Džo.

– Blizu Stounhejvena. Neki čovek po imenu Hektor sačekaće me na stanici – kazala je Pen. – Zašto me svi tako gledate? Stigla sam dovde iz Toronta, zar ne? Valjda umem da se snađem u vozu.

– Bez Alis? – upitao je Hjugo. – Nisam znao da vas dve možete da preživite same.

– Pisaćemo jedna drugoj – kazala je Pen pogledavši u Alis.

Alis nije odmah odgovorila. Zasmetala joj je sama pomisao na to da su ona i Pen zavisne jedna od druge.

Da bi ubedila roditelje da je puste čak u Škotsku, gde su školarine za strane studente bile bezobrazno skupe, Alis je morala da istrese celu svoju ušteđevinu na studije. Srećom, za pet godina fotografisanja i snimanja televizijskih reklama

* *Chips* je u Britaniji pomfrit, a u Severnoj Americi čips. (Prim. prev.)

sakupila je popriličnu svotu novca iako je za to vreme morala da trpi da je horde nepoznatih ljudi pipkaju, nameštaju i gurkaju, sve vreme pričajući o njoj kao da nije tu – onako kako ljudi ponekad pričaju pred vrlo starim ljudima ili onima kojima engleski nije maternji jezik.

Ali isplatilo se. Njeni roditelji, koji su insistirali da nađe „pravi posao", odmah su odbacili ideju glumačke akademije, ali Alis je smislila plan koji će, ako sve odigra kako treba, dovesti do istog rezultata. Sa univerzitetskog Bedlam teatra probiće se do festivala Frindž u avgustu, verovatno najvažnijeg mesta za otkrivanje novih talenata u pozorišnom svetu, a odatle pravo do londonskog Vest Enda.

Druga mogućnost bila je da posluša savet svog bivšeg agenta Ričarda, koji je pokušavao da je ubedi da se, kao i ostala kanadska omladina besprekorne kože i uvežbanog osmeha za kameru, zaputi u Los Anđeles bez američke vize, naoružana samo koferom punim fotografija i molitvom. Razmišljala je o tome. Problem je bio što je Alis želela da joj sude po talentu, a ne po tome da li grupa nepoznatih muškaraca smatra da su joj lice i telo dovoljno poželjni.

Pen je pak najpre bila zamislila da studira na jednom od onih prestižnih američkih univerziteta što imaju plišane mede sa svojim logom, ali je u poslednjem trenutku napravila potpuni obrt i odlučila se za Edinburg. Školska savetnica je bila van sebe od očaja, pa je Pen morala da smisli uverljivo objašnjenje. Tu je, naravno, bila porodična istorija. Penin otac je kao tinejdžer poslat u internat u Engleskoj, pa otišao na studije u Edinburg. Za svakoga kome to nije bilo dovoljno, Pen je imala spreman čitav niz činjenica. Znaju li da je Edinburški univerzitet imao ključnu ulogu u škotskom prosvetiteljstvu? Da je na njemu predavao Adam Smit? Ili da su i Čarls Darvin i Robert Luis Stivenson tamo studirali?

Samo je Alis znala šta Pen zapravo tamo radi. Kad je saznala da su njen otac i Lenoks nekada bili bliski, Pen je došla

do teorije da postoji neka veza između tog prekinutog prijateljstva i razvoda njenih roditelja, čiji je brak počeo polako da se raspada u njenom osmom razredu. Kao da se nadala da će pronaći dokaz da je razvod retkost za koju mora da postoji neki poseban razlog, nešto više od toga da privlačnost između dvoje ljudi s vremenom izbledi i polako se ali sigurno pretvori u prezir, poput lepih gaćica koje na kraju posive i rastegnu se.

Alis je bilo drago što je uz Pen i što je njena drugarica, koja je imala dar da upija tuđu bol, pobegla od zajedljive, potisnute tuge Teda i Ane preko okeana. Ipak, nije bila sigurna koliko je zdravo to što Pen sad pokušava da prati očeve stope, tražeći bilo šta što je možda ispustio ili zakopao. Potajno je mislila da je to suludo.

Alis je otpila otopljeni led iz čaše i podsetila sebe da su ona i Pen prosto različite. Ako je radoznalost za Alis bila kao kamenčić u cipeli, za Pen je nedostatak informacija bio kao sekira zabijena u stopalo. Koliko god da je sledila pravila, kad bi nešto želela da sazna ili nije mogla da pronađe odgovor na neko pitanje, pre bi prošla kroz zid nego odustala. Zato je i imala sumanuto dobre ocene.

A osim toga, posle svega što je Pen prošla sa majkom – na samu pomisao Alis je bilo muka – bilo je sasvim razumljivo što je i dalje opsednuta time da shvati šta je pošlo po zlu.

– Mislim da je to sjajno – rekla je Alis naposletku. – Oduševiće se tobom. Samo se nadam da će nam te vratiti.

Četvrto poglavlje

Voz kojim se Pen vozila do kuće nekadašnjeg prijatelja njenog oca osećao se na mokre čarape, „muški" gel za tuširanje i pivo iz konzerve. Bilo joj je drago što sedi do prozora, s pogledom na olovnosivi Fortski zaliv koji se prostirao pored nje, mreškajući se na vetru. Momci sa jež-frizurom koji su sedeli spram nje pili su bez prestanka iako je još bilo rano. Svu toplu garderobu – vlažne džempere i najlonsku vetrovku sa narandžastim rajsferšlusom – nabacali su na sedište kraj nje. Sa nečijeg telefona je brujala neka pop pesma, mešala se s njihovim glasovima i otežavala prisluškivanje.

Kolica sa hranom truckavo su prošla prolazom. Pen je kupila flašicu vode i nešto što se zvalo flapdžek. Bilo je vrlo ukusno, kao neki gust, lepljiv ovseni keks. Dok su kroz prozor promicala uredno počešljana polja boje tamnog zlata, momci su otvorili novu turu piva, ispunjavajući vagon mirisom hmelja. Pen je pokupila mrvice flapdžeka iz brazdâ svojih somotskih pantalona i ubacila ih u omot.

Sad kad je bila toliko blizu, hrabrost je počela da je napušta. Jaz između neustrašive verzije sebe koja je postojala u njenoj glavi – one koja se preselila na drugi kraj sveta da ostvari svoj